

SPOŁECZNA INTEGRACJA DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Idea społecznej integracji osób niepełnosprawnych rozwija się w Polsce od ponad trzydziestu lat. W ciągu tego okresu zmieniło się zdecydowanie ujęcie jej istoty, czynniki warunkujące jej prawidłowy przebieg oraz oczekiwane efekty. Pojawiające się zmiany w poglądach jej zwolenników widoczne były przede wszystkim w odniesieniu do tzw. edukacji integracyjnej związanej bezpośrednio ze szkolnictwem. Wynikały one przede wszystkim z coraz większych doświadczeń samych nauczycieli, którzy podjęli próbę nauczania integracyjnego dzieci.

Pojawienie się w latach 70-tych coraz szerszych informacji dotyczących idei społecznej integracji osób niepełnosprawnych stanowiło wynik krytycznej oceny tego, co widoczne było w dotychczasowym systemie opieki społecznej i edukacji. Ideę społecznej integracji przeciwstawiano mocno zakorzenionej społecznej izolacji i segregacji osób niepełnosprawnych.

Podstawowym założeniem jej zwolenników było doprowadzenie do takiej zmiany życia społecznego, aby każdy niezależnie od stopnia sprawności fizycznej, czy umysłowej mógł korzystać z tego wszystkiego, co jest dostępne dla osób zdrowych.

Celem społecznej integracji było, więc stwarzanie osobom niepełnosprawnym szans na funkcjonowanie w naturalnym środowisku.

Profesor A.Hulek (1977, s.494) uważał, że: „Integracja funkcjonalna polega na tym, że osoby upośledzone mieszkają, pracują i spędzają wolny czas w takich samych warunkach jak osoby pełnosprawne”.

Aby jednak jej realizacja była możliwa niezbędne są odpowiednie przygotowania i zmiany w środowisku. Konieczne jest, więc zniesienie barier: fizycznych, środowiskowo-kulturowych, a także tych tkwiących w systemie edukacji. Drugim warunkiem jest konieczność wprowadzenia zmian w postawach i zachowaniach osób zdrowych wobec osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym specjalnej pomocy, w postaci urządzeń, które wspierałyby ich rehabilitację, rozwój i społeczną integrację. W realizacji tych zamierzeń niezbędna jest pomoc władz i służb ogólnopaństwowych, regionalnych i samorządowych.

Społeczna integracja osób niepełnosprawnych, to proces wymagający wprowadzenia zmian prawie we wszystkich dziedzinach życia społecznego, zmian, które są niezwykle istotne zwłaszcza w przypadku, gdy chcemy realizować tę ideę w odniesieniu do dzieci i młodzieży.

Społeczna integracja dzieci jest procesem zmian psychospołecznych, które dokonują się we wzajemnych relacjach między dziećmi pełnosprawnymi i niepełnosprawnymi. Zmiany te obejmują wszystkie sfery psychicznego funkcjonowania dzieci, ich świat wartości, a także społeczne zachowanie się. Przygotowanie właściwych warunków do integracji nie jest równoznaczne z tym, że przyniesie pożądane efekty. Tworzenie odpowiednich warunków stanowi tylko jeden z elementów jej pomyślanej realizacji, ponieważ powinny one być ujmowane jako kompleksowy i skoordynowany proces oddziaływań: społecznych, technicznych, organizacyjnych, wychowawczych i edukacyjnych, w których uczestniczą osoby dorosłe: rodzice, nauczyciele, rehabilitanci, lekarze działające na rzecz tych dzieci.

Za powodzenie społecznej integracji w placówkach oświatowych, a więc w szkole, przedszkolu uznaje się akceptację tych dzieci przez zdrowych rówieśników przejawiającą się we włączeniu dzieci

niepełnosprawnych w ich społeczność. Aby taka sytuacja zaistniała musimy mieć świadomość konieczności wychowawczego jej wspierania poprzez inicjowanie sytuacji, w których dzieci pozostają w przyjaznych i równoprawnych kontaktach z rówieśnikami, mają poczucie pełnej akceptacji i przynależności do grupy.

Pierwotny pogląd, dotyczący tego, iż dziecko niepełnosprawne przed włączeniem do integracji trzeba odpowiednio przygotować, a więc usprawnić pod względem fizycznym i psychicznym okazał się sprzeczny z przekonaniem o wartości wczesnej integracji dziecka dla jego rozwoju i usprawniania oraz większą podatność na społeczną integrację dziecka w młodszych fazach rozwoju.

Chcąc, aby założenia integracji przyniosły oczekiwane rezultaty, należy pamiętać o tym, że dzieci niepełnosprawne muszą mieć zabezpieczone odpowiednie warunki do nauczania (właściwie przygotowani nauczyciele), odpowiednie rodzaje terapii i usprawniania. Konieczne jest również, by nauczyciele pracujący w grupach i klasach integracyjnych byli wspierani przez odpowiednie służby i specjalistów realizujących zadania w zakresie ich rewalidacji. Mówiąc o społecznej integracji nie możemy jej sprowadzać tylko i wyłącznie do funkcjonowania grup i klas integracyjnych, do których uczęszcza tylko wąskie grono dzieci. Społeczna integracja powinna być ona realizowana również poprzez wspólne uczestnictwo dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych w różnych formach zajęć pozalekcyjnych, imprezach, wycieczkach, działaniach i akcjach podejmowanych w środowisku, itp.

Idea społecznej integracji dzieci niepełnosprawnych w wielu krajach jest realizowana poprzez taką organizację środowiska wychowawczo-edukacyjnego, by następowała minimalizacja skutków niepełnosprawności dziecka, a ich wychowanie i nauczanie jest tak zorganizowane, że pozwala na zaspokajanie ich potrzeb i włączenie w naturalne środowisko. Każde z naszych dzieci powinno mieć również możliwość do korzystania z takiej formy integracji, która dla niego jest najbardziej korzystna, czyli dostosowana do jego aktualnej dyspozycji psychofizycznej. Będzie to możliwe, gdy system edukacji zabezpieczy dzieciom niepełnosprawnym różne formy nauczania i różne stosowne dla ich potrzeb, formy pomocy specjalnej.

mgr Aldona Pospiech

BIBLIOGRAFIA:

1. Macierz A. *Z teorii i badań społecznej integracji dzieci niepełnosprawnych*. Kraków 1999
2. Doroszewska J. *Pedagogika specjalna T.1, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1989*
3. Szumski G. *Następstwa integracji szkolnej niepełnosprawnych dla pedagogiki specjalnej*. „Szkoła Specjalna” 1998, nr 4.